

Քիչ մը ետքը կը գտնենք, թէ գարոցական մեր վերին տեսութիւնը՝ թագաւորական գլխաւոր վարչութեան խորհրդին ազդեցութեանն ու իշխանութեան տակն է։ Ինչու որ վճարքը բարձրացընելն ու նուազցընելն՝ իրմէն կախում ունին։ Ամենէն աղէկ կը վճարուէր գերմաներէն դասին վարպետին, որ ունէր 250 ֆիրդին իրական գրամ ու չորս ձողաչափ վառելու փայտ։

Ստոյգ է, ասոնք մեծ գումարներ չեն, բայց նկատելով այն աստիճանի յարաբերութիւններն ու ամենութիւնը, ինչպէս նաեւ զոնն, որ ուսուցչինքուն՝ որոնք ըստ մասին քահանաներէն էին, աղաքը վարժեցընելէ (correpitio) եւ ուրիշ աղբիւրներէ ալ՝ երկրորդական եկամուտներն ունեցած պիտի՛ր ըլլան։ — բաւական էր պատուիր կերպով մը ապրելու։

Աս տեսելով՝ սոուգիւ ճանաչողութեամբ պէտք ենք յիշել Եղիսաբեթուպոլսոյ ազգայիններն, որոնք արդէն նախորդ դարուն աւազին տասնեակին մէջ այսպիսի լաւ հասցի կու տային իրենց գարոցի վարժապետներուն։

(Էւրոպական)

ՅՈՂՃ. ԱՆՅՑԻ

ՄԱՅՆՆԱԽՈՍԱԿԱՆ

ԲԱՆԱՍՏԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎՃ. ԹԱԽՄԱՆՆԵՐ

Ստոյգ է որ բանաստեղծութիւնը յառաջ կը բերէ ժողովրդեան մէջ մտաւոր կամ հոգեկան յեղափոխութիւն մը, բայց այն ալ ստոյգ է, որ այս յեղափոխութիւնը միայն «բանաստեղծ» անուան արժանի անձանց ձեռքով կրնայ յառաջ գալ, եւ ոչ թէ այնպիսեաց՝ որ առանց այս կոչման՝ բանաստեղծելու ունայնամիտ տկարութիւնն ու անմիտ յաւակնութիւնը կ'ունենան։ Այս տկարութեան ախտէն վարակուողներն գո՛թախաւարար մեր մէջը բազմաթիւ են։ Թողունք ասոնց վրայ խափը՝ որ մինչ բանաստեղծական աւելն զգալին ինքնին իսկ ոտանաւորին մէջ կը յայտնեն, անդին իրենց վերնագիրը գրած նիւթն այն աստիճանի անպաշտօն կը նկարագրեն, որ կարծես սխալ վերնագիր ընտրած են։

Սկիւնք մեր մասնախոսութիւնը։

Աւաղկապ գրքին Հեղինակը ԲովՏ. Թուամանեան արդէն ուրիշ նման գրքերով ծանօթ անձնա՛ որութիւն մ'է։ Մատենախոսութեանն

նիւթ կազմող գործքը 300 երես ընդարձակութեանն ունի եւ նոր ծաշակով ապուած է. գրքին սկիզբը Հեղինակին պատկերը զետեղուած է։ Բովմանգի մատենանը չորս մասի բաժնուած է։ 1. Երկեր (այսինքն քնարերգական բանաստեղծութիւններ)։ 2. Լիբնէֆեր (առասպելներ) 3. Պոեմներ, (այս ընդհանուր անուամբ իմանալու է վիպասանական բանաստեղծութիւններ) եւ 4. Թարգմանութիւններ։

Թուամանեանին ո՞նչ ընդհանրապէս պարզ է. բարձր փիլիսոփայութեամբ կամ գաղափարական նկարագրութեամբ գրել չի սիրեր, որով թողլէք—թաւ թաւսսէք անուան լիովին արժանի է։ Քնարերգական բանաստեղծութիւնները լի են վեհ զգածուններով, բարձր գաղափարներով եւ հոգեկան ազգու շնչետրով։ Չունի անհամ գիտնականութեամբ բռնաւարտալ լեզու (ինչպէս Պոլսեցիք) կամ տեսակ մը պերճաբանութիւն կոչուած անհամութիւնը, աղակալից բառերու խճողումներ (ինչպէս Անթիմոսեան եւ Հեանտլըք), որոնցմէ երբեմն իմաստ հանելն անհնարին կ'ըլլայ։ Յիշենք գեղեցիկ ստանաւորներէն Հին Երևուսէն, որ բանաստեղծը հայ թռուներն այս խոսքերով օրհնել կու տայ պապերէն

“Աղբէ՛ր երեւի՛,

Բայց մէջդ դէ՛ս Լաղբէ՛ր... ,

Այլազգովսու նկարին առջեւ ոտանաւորին մէջ նշոյն հանձնարը իբր Ստեղծող կը ներկայացընէ, որուն մէջ “կանգնեցէք, գոչելովք մուծ յալիքները կուտի վրայ կը կանգնին։ Բանաստեղծութեան զարդեր են նաեւ թղթաւ ուղիք եւ Պաւլա—Խա՛ն Ե՛ր Իշխէ՛ր ոտանաւորները։ Առաջնոյն մէջ այսպէս կ'երգէ Բանաստեղծը.

“Դու մի՛ հաւատաւ ժըպտուն աչքերին
Հատ անգամ՝ նըրանք ծաղիկներ են վառ,
Բուսած կորստան անգուշիկ ծայրին
Միափոտ մարդկանց քարջելու համար... ,

Դու շատ մի՛ խաբուիր ժըպտուն աչքերից.
Հատ անգամ՝ նըրանք ծաղիկներ են վառ,
Ծըլու՛մ են սրտի աւերակներից
Տըխուր յատակը ծածկելու համար... ,

Աւաղիներուն կամ լաւ եւս առասպելներուն նկարագիրը վարդապետական չէ, հապա վիպական։ Առաջին առասպելին մէջ շան եւ կատուին թշնամութեան պատճառը կը պատմէ. երկրորդին մէջ Աղթամար կղզւոյն այսպէս կուչուերուն պատճառը կը յայտնէ, որ ճարտար

